

6. Сивий М. Я. Геосайти Тернопільського Подністер'я як перспективні об'єкти майбутнього геопарку / М.Я. Сивий, Б.Б. Гавришок. – Тернопіль: ТНПУ, 2018.
7. Страшевська Л. В. Проблеми охорони геологічної спадщини Дністерського каньйону / Л. В. Страшевська // Екологія, неоекологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування : Мат-ли III Регіонал. наук. конф. студентів, магістрантів, аспірантів, молодих вчених. – Х. : Вид-во ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2011. – С. 98-100.
8. Тутковський П.А. Красвиди України в зв'язку з її природою і людністю / П. Тутковський. – Київ: Червон. шлях, 1924. – 134 с.
9. Уїмблдон В.А.П. Проблеми охорони геологічної спадщини України / В.А.П. Уїмблдон, Н.П. Герасименко, А.А. Іщенко. – Київ: ДНЦ РНС НАНУ, 1999. – 129 с.
10. Шкурко С. Таємниця Залучанської печери // Прапор юності. – 1961. – 15 січ.; Україна. – 1960. – № 15.

Мунтян В.

*магістрантка II курсу спеціальності 106 Географія
Науковий керівник – проф. Заставецька Л. Б.*

ПРИРОДНІ УМОВИ І РЕСУРСИ ДЛЯ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ В ТЕРНОПІЛЬСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Мета статті – описати природо-ресурсний потенціал Тернопільської області, її можливості і перспективи використання у розвитку рекреації і туризму.

В останні роки сфера послуг або третинний сектор господарювання почав стрімко розвиватися і переважати над промисловістю та сільським господарством. Одним із таких напрямів розвитку є туризм. Наша область визнана однією з найперспективніших в плані туризму. Місцева влада визначає програму розвитку туризму в області на 5 років та інвестує в її здійснення немалі кошти, а отже це важливий сектор господарювання. Вивчивши її, досліджено головні напрями розвитку туризму в нашій області.

Темою праці є саме природні ресурси – це всі речовинні, енергетичні, інформаційні властивості природного довкілля, що прямо чи опосередковано можуть задовільнити життєві потреби людини у відпочинку чи оздоровленні. Дослідження В. П. Руденка свідчать, що Тернопільська область відноситься до середньозабезпечених природними ресурсами.

Тернопільщина має чи не всі передумови для того, щоб увійти до складу найрозвинутіших у туристському відношенні регіонів України та Європи, зокрема цьому сприяє: вигідне геополітичне розташування, багата культурно-історична спадщина, комфортні кліматичні умови,

мальовничі ландшафти, унікальна флора і фауна, розвинута мережа транспортного сполучення, достатні людські і матеріальні ресурси тощо. Область є однією із найбагатших на заповідні території і об'єкти, які займають майже 8,5% її площі.

У структурі природного потенціалу є геологічні та геоморфологічні, водні, лісові та ландшафтні об'єкти, кліматичні явища, які визначаються комфортністю для реалізації туризму. Найбільші обсяги природних ресурсів зосереджені в Шумському, Бережанському, Борщівському та Гусятинському районах, а найбільш цільніше вони розташовані в Підгаєцькому, Шумському, Монастириському районах.

Одним із видів формування туристичного потенціалу області є геоморфологічні ресурси – нерівності земної поверхні, які впливають на територіальну організацію інших природних туристичних ресурсів – річок, озер, кліматичних умов. Від того який рельєф території залежить і її клімат, розташування водних об'єктів, а відповідно і рослинний покрив та розселення тварин. Рельєф є основою розвитку всіх інших природних ресурсів.

Цікавими для туристів формами рельєфу є Кременецькі гори і Товтровий кряж (Медобори). На їх територіях організовано еколого-туристичні стежки з пізнавальними маршрутами. Особливої уваги заслуговують карстові форми рельєфу – печери, які належать до найдовших в Україні, а печера Оптимістична займає перше місце у світі за довжиною серед гіпсових печер.

Клімат Тернопільської області є комфортним і сприятливим для туризму, він допоміжний засіб у розвитку туризму. Завдяки сезонності клімату Тернопільщини можна розвивати як літні, так і зимові види туризму. Найкращі кліматичні умови на берегах Дністра і його приток. Місто Заліщики, що лежить у одній з меандр Дністра, вважається кліматичним курортом області.

З водних ресурсів для туризму можна виділити «Дністровський каньйон», по якому здійснюються сплави різної складності, приваблюючи багато іноземних туристів.

Природні ресурси, як і географічні, завжди були основою розвитку туризму. Природні ресурси виконують численні функції; однією з найважливіших є можливість їхнього використання як засобу відновлення фізичних і духовних сил людини. Природні туристичні ресурси варто розглядати як ресурси, що активно використовуються для збереження чи підтримки здоров'я індивідуума. До них можна віднести як окремі компоненти природи, так і весь природний комплекс.

Усі природні ресурси оцінюють залежно від їх рекреаційного або туристичного потенціалу. Однак ступінь використання природних

ресурсів може бути різним і залежить переважно від спеціалізації регіону.

Незважаючи на те, що Тернопільська область займає одне з провідних місць в Україні за рівнем забезпеченості цінними ресурсами, здатними генерувати значний туристичний інтерес (вигідне геополітичне положення, сприятливі кліматичні умови, рівнинні і передгірські ландшафти, багатство флори і фауни, всесвітньовідомі спелеологічні ресурси, наявність практично всіх типів мінеральних вод, інші лікувальні ресурси, розвинута мережа транспортного сполучення, велика кількість історичних пам'яток культури та архітектури), регіональний туристичний продукт має низьку конкурентоспроможність на внутрішньому та міжнародному туристичному ринку і потребує подальшого розвитку і залучення значних інвестицій у його розбудову. Пріоритетними видами туризму в області, які історично сформувались і потребують подальшого комплексного розвитку є: релігійно-паломницький, культурно-пізнавальний, пригодницький і тематичний. За визначенням Всесвітньої туристської організації вони входять до основних напрямків розвитку туризму у XXI столітті. Тернопільщина як визнаний туристичний край позиціонується в Україні та закордоном завдяки широко відомим брендам: «Дністровський каньйон», «Замки Тернопілля», «Печери Тернопільщини», «Борщівська вишиванка», «Урочище Червоногород», «Мальовнича Бережанщина», «Медобори», «Товтри запрошують». Кременецький район є серед лідерів з просування місцевого туристичного бренду під назвою «В магії Кременця – сила України» на загальноукраїнському туристичному ринку.

Аналіз природно-рекреаційних ресурсів та історико-культурного потенціалу області демонструє широкий діапазон можливостей для організації різних видів туризму, лікування та відпочинку. Тернопільська область виступає на національному туристському ринку як адміністративний, історико-культурний, промисловий, спортивний і діловий центр, а в регіоні туризм має стати одним із пріоритетних напрямів розвитку.

Список використаних джерел

1. Географія Тернопільської області: монографія. В 2-х т. Т.2. Населення. Господарство / ТНПУ ім. В. Гнатюка. – Тернопіль: Крок, 2017. – 342 с.
2. Природно-кліматичні туристичні ресурси [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://pidruchniki.com/19110522/turizm/prirodnoklimatichni_turistichni_resursi.
3. Програма розвитку туризму в Тернопільській області на 2016-2020 роки Департаменту розвитку інфраструктури, транспорту та туризму обласної державної адміністрації. <http://te-rada.org/>.
4. Студопедія. Рельєф як туристичний ресурс [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://studopedia.org/11-26166.html>.